UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Annales Ecclesiastici

Jncipiens à Juliano Apostata Jmperatore, perducitur vsque ad obitum Theodosii Augusti: continet annos XXXIV.

Baronio, Cesare

Coloniæ Agrippinæ, 1624

Iesv Christi Annus 367. Liberii Pap. Annus 16. Valentiniani Valentis Impp. 4.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14548

Visual Library

ſtraret, ſed propterea coniunxit ad imaginem & ſimilitudinem noſtram, vt Filium ſuum ſibi ſimilem per omnia Deum manifeſtaret. Iterum Euangeliſta: Vidimus gloriam eius gloriam quaſi vnigeniti à Patre plenum gratia & veritate. Et Apoſtolus ad Corinthios: In quibus Deus huius ſæculi excæcauit mentes infidelium; vt non refulgerent in luminatione Euangelij gloriæ Chriſti; quæ eſt imago Dei. Et iterum idem Apoſtolus: Et tranſtulit in regno Filij charitatis, in quo habemus redemptionem & remiſſionem peccatorum, qui eſt imago Dei inuiſibilis, primogenitus omnis creaturæ. Et iterum idem Apoſtolus: Hoc enim ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu, qui cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt, ſe eſſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus. Quis non intelligat, quia quemadmodum ſecundum ſerui formam vera fuit caro noſtra in Chriſto, ita & in Dei forma vera ſit diuinitas Patris in Filio? Et iterum: Videte ne quis vos ſeducat per philoſophiam & inanem fallaciam, ſecundum traditionem hominum, ſecundum elementa huius mundi, & non ſecundũ Chriſtum, quia in ipſo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Si ergo omnis plenitudo diuinitatis inhabitat in Chriſto, iam non ex parte ſimilis & ex parte diſſimilis, ſicut nunc aſſerunt, qui propter contentionem ſua libidinis retrorſum abeuntes, ſemetipſos à nobis auertunt.

XXVIII. *Nam quod putant ſe pro magno de diuinis Scripturis proferre, vt dicant, Chriſtum facturam & creaturam: è contrario nos ſecundum Scripturas dicimus, & viam, & ianuam, & lapidem offenſionis, & petram ſcandali, & fundamentum, & brachium, & manum, & ſapientiam, & verbum, & agnum, & ouem, & paſtorem, & ſacerdotem, & vitem, & diem, & alia: Sed hæc omnia ſic intelligimus & dicimus, vt virtutes & operationes Filij Dei intelligamus, non vt diuinam eius ex Patre natiuitatem huiuſcemodi nominibus comparemus, quia ex nihilo omnia per Filium facta ſunt, Filius autem non ex nihilo, ſed ex Deo Patre eſt genitus.*

XXIX. VALENTIS VARIETAS NOTATA. *Miror autem prædictum Valentem aut oblitum eſſe, aut certe ſubdole diſſimulare, quid in præteritum geſtum definitumque ſit. Nam ſub bonæ memoriæ Conſtantio Imper. quando inter quoſdam cœperat eſſe de fide diſſenſio, in conſpectu eiuſdem Imperatoris præſentibus Georgio Episc. Alexand. Eccleſiæ, * Peluſinorum Baſilio Epiſcopo tunc Anquiritano, præſente etiam ipſo Valente & Vrſacio, & in ea prauitate poſt habitam vſque in noctem de fide diſputationem & certam regulam perductam Marcum ab omnibus nobis electum fidem dictaſſe, in qua fide ſic conſcriptum eſt: Filium ſimilem Patri per omnia, vt ſancta dicunt & docent Scripturæ: cuius integræ profeſſioni conſenſimus omnes, & manu noſtra ſubſcripſimus. Si autem nunc aliquid ſpiritus huius mundi ſuggerit, ex aperto adhuc ſcire non poſſumus. Nam vt nos profeſſi ſumus de Scripturis, per omnia ſimilem Filium Patri excepta innatiuitate, exponant & illi de Scripturis, quemadmodum parte ſimilis ſit, parte diſſimilis. Et ideo fratres dilectiſſimi, hæc intrepidanter & ſine mora veſtræ dilectionis ad conſcientiam, per Cyriacum officialem, cuius prima inuenta occaſio eſt poſt Carinium diaconũ, quem ad vos miſi, profeſſionem deſtinaui, vt per veſtram quoq; vigilantiſſimam deuotionem apud Deum, vniuerſæ fraternitati intimetur, ne quis fallacia diabolo laqueis ignorans implicetur. Iam veſtræ eſt vnanimitatis reſcribere mihi, quod vobis S. Spiritus ſuggerat. Sane intimo charitati veſtræ, me huic epiſtolæ, propterea quod manus dolerem, ſubſcribere non potuiſſe: ſubſcribendum autem mandaſſe fratribus & compresbyteris noſtris Innocentio, Octauio, & Catulo.* Hactenus Germinius aduerſatus Arianis, militans tamen inter Semiarianos.

XXX. ACACII EPISC. CÆS. PAL. OBITVS. Quo tempore, defuncto illo ſcelerum omnium architecto & vexillario impietatis Acacio cognomento Luſco, Epiſcopo Cæſareæ Paleſtinæ, Ariani æque Arianum hominem dedere illi ſucceſſorem Euzoium. Reliquit Acacius commentarios à ſe conſcriptos in Eccleſiaſten decem & ſeptem voluminibus comprehenſos, necnon *συμμίκτων ζητημάτων* ſex, & multos alios prætereà diuerſoſque tractatus. hæc San. Hieronymus *a*, qui Acacii ſcripta ſic legere conſueuit, vt in nequam hæretici hominis lucubrationibus caueret à ſordibus *b*. Alius eodem ferme tempore clarui Acacius itidem Cæſareæ Paleſtinæ, Libanii diſcipulus, ipſum magiſtrum ſuperaturus, ſi licuiſſet: nam iuuenis (vt de eo teſtatur Eunapius *c*) deceſſit. Qui vero Acacio in Epiſcopatu ſucceſſit Euzoius (diuerſus hic plane fuit ab Euzoio itidem Ariano, creato Epi[illegible]

a Hiero. de ſcrip. Eccl. in Acacio.
b Hiero. ep. ad minor. & Alex. 112.
c Eunap. in Vita philoſoph.

Antiocheno ſub Conſtantio) apud Theſpeſium rhetorem cum Gregorio Nazianzen. (vt tradit San. Hieronymus) fuerat Cæſareæ eruditus; eiuſq; poſtea factus vrbis Epiſcopus, plurimo labore corruptam bibliothecam Origenis & Pamphili in membranis inſtaurare conatus eſt: ſed quod Arianus eſſet, ſub Theodoſio Principe pulſus eſt, cui ſuffectus fuit Galaſius, de quo inferius. Hæc ex Hieronymo *d*.

d Hiero. in Euzoio, & in Gelaſio, de Scrip. Eccleſ.

XXXI. VALENTINIANI IVNIORIS NATALIS. Hoc eodem anno, iiſdemque Coſſ. Gratiano & Dagalaipho, natus eſt filius Valentiniano Imperatori, quem ſuo quoque nomine Valentinianum nominauit. hæc Socrates *e*. Genitus hic fuit ex Iuſtina Ariana fœmina, de qua plura inferius dicturi ſumus. Licet igitur Valentinianus ipſe Auguſtus omnium ſententia Catholicus habeatur; tamen tum vxoris, tum fratris perfidia infamatur: cum præſertim nullus reperiatur ab eo adhibitus eſſe conatus, vel ſtudium, quibus eoſdem ad meliorem frugem reuocare ſategerit: & quod grauius exiſtimatur, graſſantem Valentem fratrẽ in Orthodoxos in Imperio illi ſubiecto minime cohibuerit: quin & in Occidente Auxentiũ Arianum, & ab Arianis Epiſcopum Mediolanenſem electum, licet Catholicis Epiſcopis & inter alios Hilario Epiſcopo Pictauienſi vehementer reclamantibus, nunquam ſede expellendum curauerit, ſed in ea vſque ad obitum fuerit permanere. Hæc, inquam, eidem Valentiniano notam inuſſere non leuem. At de Auxentio ſuo loco dicendum.

e Socra. lib. 4. c. 9.

IESV CHRISTI
Annus 367.

LIBERII PAP. Annus 16. | VALENTINIANI VALENTIS IMPP. 4.

I. CHRISTI annus trecenteſimus ſexageſimus ſeptimus Conſulatu Flauii Lupicini atque Flauii Iouini adſcribitu Faſtis, ſicut ab Ammiano *f*, Socrate *g*, atque aliis notatus habetur. Huius Flauii Iouini eſſe creditur epitaphium Flauiæ Iouinæ filiæ; quod ſic ſe habet *h*:

f Ammian. lib. 27.
g Socra. li. 4. c. 10.
h Romæ apud Lælium Paſqualinum.

FL. IOVINA. QVÆ. VIXIT.
ANNIS. TRIBVS. D. XXXII. DEPOS.
NEOFITA. IN. PACE. XI. KAL. OCTOB.

PRÆFECTVRA VIVENTII. Quo etiam anno Romæ poſt Lampadium Viuentius geſſit præfecturam Vrbanam, id eodem Ammiano atq; etiam reſcriptis Imperatorum teſtantibus: nam ſub iiſdem conſulibus ad eundem Viuentium extant data reſcripta; vt illud de relaxandis vinctis die Paſchatis, his verbis *i*:

i l. 3. de indulg. C. Theod.

Impp. Valentinianus, Valens, & Grat. AAA ad Viuentium P. V. Ob diem Paſchæ, quem intimo corde celebramus, omnibus, quos reatus aſtringit, carcer incluſit, clauſtra diſſoluimus. Attamen ſacrilegus, in maieſtatem reus, in mortuos veneficus, ſiue maleficus, adulter, raptor, homicida, communione iſtius muneris ſeparentur. Dat. III. Non. Maij, Rom. Lupicino & Iouino Coſſ. ſed & illud, quo prohibentur delinquentes damnari ad ludum.

Idem k AAA. ad Viuentium P. V. Neminem de numinis noſtri ſacrario prodeuntem arena ſuſcipiat, laniſta doceat, ſæua meditatio & pugnatrix exerceat: multa ſiquidem poſſunt eſſe ſupplicia, quibus culpa plectatur. Dat. V. Id. April. Lupicino & Iouino Coſſ.

k l. 11. de pœnis. C. Theo.

Cum igitur ex his reſcriptis liquido demonſtretur, præfecturam Vrbanam Viuentii contigiſſe ſub Conſulatu Lupicini atq; Iouini; ex his pariter redditur exploratũ tempus obitus Liberii [illegible]

ſucceſſoris; nam ſub eiuſdem Viuentii præfectura ſubortum eſſe ſæuum Vrſicini ſchiſma aduerſus Damaſum, diſertis verbis Ammianus affirmat *a*. De his igitur pluribus acturi, vt de Liberii obitu primum inſtituamus orationem, exigit rerum ordo.

a *Ammia. lib.27.*

II. OBITVS LIBERII PAPÆ.

De Liberio Papa, quot annis ſederit, plane diuerſæ reperiuntur ſententiæ, quas ſiue in codices menda illapſa, ſiue ſcriptorum incuria induxerunt. Nam in libro de Romanis Pontificibus, annis ſex tantum, menſibus ſex, & diebus quatuor ſediſſe legitur; totidemque apud Nicephori Chronicon numerantur vſq; ad Felicem. In Creſconiano autem Indice, decem anni, menſes ſeptem, & dies tres eiuſdem Pontificatui tribuuntur. Cæterum apud Hieronymi Chronicon, ab ingreſſu Liberii vſque ad Damaſi ſucceſſionem, anni intercedunt decem & octo. At vero habita exactiori ratione ingreſſus Liberii vſque ad præſentis anni quintum Idus Septembris; dicere opus eſt eum ſediſſe annos quindecim, menſes quatuor, & diem vnum: nam eius ingreſſus contigit octauo Idus Maii (vt dictum eſt) anno Domini trecenteſimo quinquageſimo ſecundo.

III. BASILICA LIBERII.

De eodem autem Liberio hæc habentur in libro de Romanis Pontificibus: *Hic ornauit de platoniis ſepulchrum ſanctæ Agnetis martyris.* & paulo poſt: *Hic fecit baſilicã nomine ſuo iuxta Macellum Libyæ, alias Liuiæ.* De Macello Liuiano, loco ſic dicto in Eſquilino colle, eſt mentio apud * Sextum Rufum, & P. Victorem. Porro quod ad eiuſdem templi erectionem ſpectat: ex collatis impenſis Ioannis Patritii ea de re per viſum admoniti, & miraculo confirmati, deſcendentibus niuibus Nonis Augusti, formamq; templi monſtrantibus, eam baſilicam erectam eſſe, eiuſdem eccleſiæ vetera monumenta declarant: verum ipſam ab eius erectore, nomine Liberii nuncupatam eſſe, Marcellinus presbyter in libello de ſchiſmate Vrſicini certam fidem facit. Ruſum de Liberio hæc in eodem libro de Roman. Pontificibus: *Hic fecit ordinationes duas in Vrbe menſe Decembris, & ordinauit presbyteros octodecim, diaconos quinque, Epiſcopos autem per diuerſa loca decem & nouem. Qui ſepultus eſt in via Salaria in cœmeterio Priſcillæ.*

* Sextum.

IV. LIBERII MEMORIA.

Remanſit poſteris Liberii Papæ memoria haud ignobilis, ſed plane honorificentiſſima: de qua vt ab homine huius temporis, eodemque Romano ciue, atque itidem doctrina & ſanctitate claro, quiq; nullo priuato affectu, ſed veritatis tantum ſtudio mouetur, teſtimonium petamus: S. Ambroſius *b* teſtimonium affert, cum in cõmentariis de Virginibus, cui tanquam in auro gemmam voluit eiuſdem Liberii Papæ intexuiſſe ſermonem, ita præfatur: *Quoniam quæ habuimus, digeſſimus ſuperioribus libris duobus; tempus eſt, ſoror ſancta, ea, quæ mecum conferre ſoles, beatæ memoriæ Liberij præcepta reuoluere, vt quo vir ſanctior, eo ſermo accedat gratior. Namq; is cum in Saluatoris Natali ad Apoſtolum Petrum virginitatis profeſſionem veſtis quoq; mutatione ſignares (quo enim melius die, quam quo Virgo poſteritatem acquiſiuit?) atque aſtantibus etiam puellis Dei compluribus, quæ certarent inuicem de tua ſocietate; Bonas, inquit, filia, nuptias deſideraſti, &c.* pergit integrum tunc ab eodem Liberio habitum ſermonem recenſere: vbi poſt finem hæc addit: *Hæc tecum ſanctæ memoriæ Liberius, quæ apud alios maiora verbis, apud te minora exemplis ſunt, &c.* Vt plane appareat, omnem maculam, quam olim exul Arianorum ad tempus cõmunione, etſi non hæreſis prauitate, cõtraxerat, poſteriori illa confeſſione tempore Concilii Ariminenſis prorſus deletam atq; omnino fuiſſe obliuione ſepultam. Hinc videas & à Græcis etiam eiuſdem temporis ſanctiſſimis atq; doctiſſimis viris Liberiũ dignis titulis honeſtari: vnde S. Baſilius *c* nominat eum, beatiſſimum virum ſcribens ad Occidentales; Epiphanius *d* vero, beatum. reperimuſque eius memoriam in nõnullis antiquis ſcriptis codicibus recenſitam inter alios ſanctos, anniuerſario die natali publice recolendam, ex quibus exſcripſit Beda, in cuius Martyrologio 8. Kalend. Octobr. Liberii Romani Epiſcopi nomen cum aliis ſanctis habetur intextum; ſed & alibi cum aliis eiuſdem diei ſanctis ſic verſibus decantatum, pridie tamen eius diei, nempe 9. Kalendas Octobris *e*.

b *Ambroſ. de Virg. lib.3.*

LIBERIVS INTER SANCTOS RELATVS.
c *Baſi. ep. 74.*
d *Epip. hær. 75.*
e *Martyrol VVandelbert. die 23. Septemb.*

Nonum Theclæ tenet roſeo perfuſa cruore,
Liberiuſq; dicat Romanam Papa per Vrbem,
Leuita & Soſius merito ſplendeſcit honore.

V.

Ad hæc omnia de Liberio poſita, addenda eſt inſcriptio nuper reperta Spoleti in tumulo, exarata totidem verbis ac verſibus, vt hic legitur.

D. P.
PICENTIÆ
LEGITIMÆ
NEOPHYTÆ
DIE V. KAL. SEP.
CONSIGNATÆ
A LIBERIO PAPA
FL. HOSPITIVS
MARITVS
VXORI
BENEMERENTI
DVPLICEM
SARCOFAGVM
CVM TITVLO
HOC LOCO
... OE ... I
POSVIT
.,.. MARITO
..... ET Fracta tabula & fragmentis deperditis, deſunt reliqua.

ANTIQVVS SACRAMENTI CONFIRMATIONIS VSVS.

Quod autem audis conſignatam fuiſſe defunctam, à Liberio Papa, per conſignationem intelligere debes collatum ſacramentum, quod dicimus Confirmationis ſeu Chriſmatis, vti vetus loquendi vſus obtinuit, quod accipi conſueuit ab Epiſcopo ſuo: cum vero illud ipſa acceperit à Liberio Papa, placuit marito eiuſmodi exhibitum ipſi munus à tanto Pontifice, relinquere perpetua memoria ſepulcrali lapide conſignatum.

VI. DAMASI ELECTIO.

Poſt obitum Liberii vacaſſe ſedem dies ſex, in eiuſque locum Damaſum Hiſpanum, Antonii filium, fuiſſe legitime ſubrogatum die decima quinta Septembris, conſentiunt omnes, Vrſicinum vero poſtea eodem anno in ſchiſmate Pontificem acclamatum. Quæ enim olim cœperat in clero Romano diſſenſio ex ſubſtitutione Felicis (licet Liberius eam componere ſtuduiſſet, recipiens in clero atque vniens cum aliis eos, qui ordinati fuerant à Felice) latenter ſerpens, noui Pontificis electionis occaſione recruduit, dum alii ex parte Felicis, ex parte vero Liberii alii conarentur ordinare Pontificem. Itum eſt à maiori ſaniorique parte in Damaſi electionem: qui licet fuiſſet ex parte Felicis *f*, Liberius tamen (vt dictum eſt) non tantum vna cum aliis eundem receperat in clerum, ſed etiam Vicaria præfectura donarat, cum poſt Concilium Ariminenſe (vt meminimus) Liberius iterum à Cõſtantio vexatus in ſuburbiis conuentus ageret: quod eiuſdem Liberii Acta *g* quantumlibet deprauata teſtantur, in quibus hæc leguntur: *Nolite timere, quoniam ego vobiſcum non habito in ciuitate Romana: ſed habetis Vicarium, ecce fratrem & presbyterum Damaſum, cuius teſtimonium vos mihi perhibetis, &c.* Ex quibus errotis pariter arguuntur, qui Damaſum dicunt ex Diacono creatum eſſe Pontificem. Senex erat ſexageſimum ſecundum circiter annum agens, cum creatus eſt Pontifex, quem, poſtquam ſediſſet annos decem & octo, prope octogenarium deceſſiſſe affirmat S. Hieronymus *h*.

f *Marcel. de ſchiſ. Vrſic.*
g *Acta Liberii c.2.*
g *Hieron. de Script. Eccl. in Damaſ.*

VII. SCHISMA VRSICINI.

Pars autem aduerſa indigne ferens ex communione Felicis electum eſſe Pontificem, vna cum diaconis Romanæ Eccleſiæ conſpirans, occupanſque baſilicam Sicini *, creat contra Damaſum Vrſicinum diaconum Romanum Epiſcopum. Qui vero tunc tumultus oborti, quæue cædes fuerint in eadem baſilica perpetratæ, ex Ammiano *i* hic potiſſimum deſcribamus, licet Ethnico homine, & rerum Chriſtianarum haud exacto exploratore. Ipſe igitur poſtquam de præfectura Vrbana Lampadii egit, de eius ſucceſſore Viuentio ita ſcribit: *Aduenit ſucceſſor eius ex Quæſitore * Palatij Viuentius, integer & prudens, Pannonius, cuius adminiſtratio quieta fuit & placida; copia rerum omnium fluens. Et hunc quoq; diſcordantis populi ſeditiones*

* Sicinini.
i *Ammian. lib.27.*
* Exquiſitor.

terrue-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

*terruere cruentæ, quæ tale negotium excitauere. Damaſus & Vrſicinus ſupra modum ad rapiendam Epiſcopalem ſedem ardentes, ſciſſis ſtudiis aſperrime conflictabantur, aduſque mortis vulnerumque diſcrimina adiumentis vtriuſque progreſſis. Quæ nec corrigere ſufficiens Viuentius, nec mollire, vi magna coactus ſeceſſit in ſuburbanum. At * in concertatione ſuperauerat Damaſus, parte, quæ ei fauebat, inſtante. Conſtatque in baſilica Sicinini *, vbi ritus Chriſtiani eſt conuenticulum, vno die centum triginta ſeptem reperta cadauera peremptorum, efferatamque diu plebem ægre poſtea delinitam.* Ponitur in deſcriptione *a* Vrbis baſilica Sicin: in Regione quinta iuxta forum Eſquilinum, longe à Macello* Liuiano, vbi fuiſſe ponitur baſilica Liberii. Sed ſubdit his Ammianus, ita hoſtis Chriſtianorum carpens Romanam Eccleſiam.

* Et

* Sicini,

a Panuin. in deſcript. Vrbis.

* Marcello

VIII. ROMAN. PONTIF. LVXVS REPREHENSVS AB AMMIANO.

Neque ego, inquit, *abnuo, oſtentationem rerum conſiderans vrbanarum, huius rei cupidos, ob impetrandum quod appetunt, omni contentione laterum iurgari debere: cum id adepti, futuri ſint ita ſecuri, vt ditentur oblationibus matronarum, procedantque vehiculis inſidentes circumſpecte veſtiti, epulas curantes profuſas, adeo vt eorum conuiuia regales ſuperent menſas. Qui eſſe poterant beati re vera, ſi magnitudine Vrbis deſpecta, quam vitiis opponunt, ad imitationem Antiſtitum quorundam prouincialium viuerent: quos tenuitas edendi potandique parciſſime, vilitas etiam indumentorum, & ſupercilia humum ſpectantia, perpetuo numini veriſq; eius cultoribus vt puros commendant & verecundos.* hactenus Ammianus.

IX. ROMANORVM PONTIFICVM IN CVLTV EXTERNO MAIESTAS.

Negari quidem minime poteſt, deorum cultoribus mouiſſe inuidiam Chriſtianæ religionis ſummum Pontificatum adeo inſigniter externis quoq; ſplendoribus illuſtratum, ægroque tuliſſe animo, eo munere fungentem Romanum Epiſcopum eiuſmodi claritudine magis conſpicuum apparere, quam Gentilitiæ ſuperſtitionis Regem ſacrificum, ſiue alios Pontifices atq; ſacrificos, iam deorum cultu frigeſcente, deſpectos.

X. REGIVS SPLENDOR REGALIS SACERDOTII.

Certe quidem adeo Romæ his temporibus effulgebat Romanorum Chriſtianæ religionis Antiſtitum decor atque ſplendor, vt non Ammiani tantum vel cæterorum illi ſimilium commouerit animum, ſed & clariſſimorum virorum, imo ampliſſimorum magiſtratuum inuidiam concitarit. Vnde Prætextatus ille nobiliſſimus Romanorum, quem Proconſulatum geſſiſſe in Oriente horum Imperatorum exordio vidimus, & Viuentio ſequenti anno ſuffectum fuiſſe in Vrbana præfectura, aliiſque magiſtratibus auctum, ſuo loco dicemus: *hic ipſe Prætextatus* (inquit Sanct. Hieronymus *b*) *qui & Conſul deſignatus poſtea mortuus eſt, homo ſacrilegus & idolorum cultor, ſolebat ludens beato Damaſo dicere: Facite me Romanæ Vrbis Epiſcopum, & ero protinus Chriſtianus.* hæc Hieronymus: vt plane appareat, ſummo atque regali Chriſti Eccleſiæ ſacerdotio regiam quoque magnificentiam fuiſſe coniunctam: quæ cum ab Ethnico ſcriptore carpantur, æque ab hæreticis recentioribus canino dente rabioſius corroduntur; iſtæcque Ammiano ſcripta, velut è diuino oraculo prodita, in Romanam Eccleſiam exprobrant: minime conſiderantes, antiquam hanc eſſe calumniam, ab Ethnicis in Chriſtianos omnes illatam, cum (vt ait Tertullianus *c*) prodigas eorum cœnas ſigillarent, quæ cum à charitate fuerint ἀγάπαι denominatæ, *quantiſcunque*, inquit, *ſumptibus conſtent, lucrum eſt, pietatis nomine facere ſumptus.* ſiquidem ex eis etiam inopes paſcebantur: cum alioqui iidem frequentius ieiunare ſolerent, ac Romæ potiſſimum, vbi tribus diebus cuiuslibet hebdomadæ totius anni, excepto tempore Quinquageſimæ, Chriſtianos omnes ieiunare conſueuiſſe, S. Auguſtinus *d* ad Caſulanum ſcribens diſertis verbis affirmat.

b Hieron. epiſt. 61.

c Tertul. in Apol. c. 39.

d Aug. ad Caſulan. ep. 86.

XI. SANCTORVM CONVIVIA.

Sed quod ait Ammianus de profuſioribus epulis: conſiderandum eſt cauſa vrgente interdum ſanctiſſimos viros regias cœnas parare ſolitos. De S. enim Ambroſio teſtatus *e* eſt Vincentius P. Prætorio in Galliis apud S. Martinum, ipſum agentem Mediolanenſem Epiſcopum, cōſueuiſſe exhibere conuiuia Præfectis atq; Conſulibus, & abſq; dubio digno inuitatis hominibus ſumptu, cum tamen haud ipſe Ambroſius voluptuoſus eſſet, vel ieiunare prætermitteret, de quo Paulinus *f* tradit, quotidiano ieiunio corpus attriuiſſe: *Cui*, inquit, *prandendi nunquam conſuetudo fuit, niſi Sabbato, & Dominico, vel cum natalitia celeberrimorum martyrum eſſent.* Sicque ſecundum illud Apoſtoli *g*: *Scio abundare, & ſcio penuriam pati.* Apoſtolici quoq; viri, vt Ambroſius atq; Damaſus, ita nouerunt vitæ inſtitutum attemperare, vt iuxta eiuſdem Apoſtoli *h* ſententiam, ſiue manducarent, Domino manducarent, ſiue non manducarent, æque Domini cauſa non manducarent, omniaq; charitate iubente, arbitrio ſpiritus agerent.

e Seuer. in dial. Gal.

f Paul. in Vit. S. Ambroſ.

g Philip. 4.

h Rom. 14.

XII. CLEMENTIS PP. VIII. DIGNVM EXEMPLVM.

Sane quidem magna animi noſtri voluptate factum eſt, quod his ferme diebus, cum hæc cudenda exhiberemus, S. D. N. Clemens Papa VIII, hoc primo ſui Pontificatus exordio inter alia ad diſciplinam Eccleſiaſticam componendam ſaluberrime inſtituta, quo cæteris hoſpitalitatis ac in pauperes beneficentiæ exemplo præluceat, quotidianæ illi menſæ tredecim ex ipſis veteri inſtituto parari ſolitæ adieci; alteram prope cœnaculū ſuum pauperibus peregrinis potiſſimum è remotioribus regionibus in Vrbem confluentibus in ſingulos dies parandam: è ſua enim opipare referta dapibus, iiſdem ſacro ritu ex more ſanctificatis, ſedens ipſe arbiter continentiæ, delectumque adhibens, pretioſiora quæque ac lautiora iubet afferri pauperum menſæ, vilioribus ſibi retentis ac modicis, tantum ſolum iudicans dignos honore Dei ſeruos, ipſos pauperes, Chriſti vicem agentes, Vicarius ipſe Chriſti, & ſeruus ſeruorum Dei. At hæc obiter occaſione Ethnicorum ſugillantium lautas menſas Romanorum Pontificum, dicta ſunto.

XIII. ADVERSVS CLERICOS DELICIOSOS.

Cæterum quod ad propoſitam rem ſpectat: ſicut ſanctiſſimos viros omnia ſua ad ſpiritus regulam moderantes, dignos laude cenſemus; ita illos improbandos damnandoſq; putamus, qui carni indulgentes, de Chriſti patrimonio opſonantur, aduerſus quos illa eſt S. Hieronymi *i* illa reprehenſio: *Sed & Eccleſiæ quoq; Principes, qui deliciis affluunt & inter epulas atq; laſciuias pudicitiam ſeruare ſe credunt, propheticus ſermo deſcribit, quod eiiciendi ſunt è ſpatioſis domibus, lautiſq; conuiuiis, & multo labore epulis conquiſitis, & eiiciendi propter malas cogitationes & opera ſua. Et ſi vis ſcire, quo eiiciendi ſunt, Euangelium lege k: In tenebras ſcilicet exteriores, vbi erit fletus & ſtridor dentium. An non confuſio & ignominia eſt, Ieſum Chriſtum crucifixum, magiſtrum, pauperem & eſurientem fartis prædicare corporibus ieiuniorumq; doctrinam rubentes, tumentesq; ora proferre? Si in Apoſtolorum loco ſumus, non ſolum ſermonem eorum imitemur, ſed conuerſationem quoq; & abſtinentiā amplectamur. Sanctum vtiq; eſt & Apoſtolicum miniſterium, viduis & pauperib. miniſtrare. Non oportet, inquiunt, dimiſſo verbo Dei, miniſtrare nos menſis l. At nunc non dico pauperes, non dico fratres, & qui rurſum inuitare non poſſint (ex quibus, excepta gratia, nihil aliud Epiſcopalis ſperet manus) ſed militantes & accinctos gladio, & iudices, excubantibus ante fores ſuas Centurionibus & turmis militum, Chriſti ſacerdos inuitat ad prandium. Tota clerici Vrbe diſcurſant, quærunt exhibere iudicibus quæ illi in prætoriis ſuis aut inuenire non poſſunt, aut certe inuenta non tenuerunt. Nec vero arbitrandum, quod generaliter ad omnes hæc dirigatur inuectio, ſed quod eos, qui tales ſunt, pulſet ſermo propheticus, & comminetur eis ſupplicia & tenebras ſempiternas: vt qui pudore & verecundia nō tenentur, agant pœnitentiam ſaltem comminatione pœnarum.* hucuſq; Hieronymus, haud dubie ab hac obiurgatione excipiens Damaſum, quem mille locis ſanctiſſimum prædicat. Sed ad ſchiſma Vrſicini, è quo diuagata eſt, oratio reuocetur.

i Hieron. in Mich. c. 2.

k Matt. 22.

l Actor. 6.

XIV. MARCELLINVS ET FAVSTINVS SCHISMATICI.

De eo ſchiſmate cōplura ſcripta habentur à Marcellino Rom. presbytero in eo libello, quē vna cum Fauſtino diacono obtulit Theodoſio Imp. Sed cū conſtet, eum bis fuiſſe ſchiſmaticum, adhærentem nimirum primo Vrſicino pſeudopontifici, ac poſtea Luciferianis, ea in hac cauſa fides illi adhibenda eſt, quæ latronibus ſolet accuſantibus eos, quos ipſi fuerint deprædati. Quis. n. ipſum duxerit audiendū de Damaſo, qui & in alios Orthodoxos fuerit contumelioſus; atq; etiam in S. Hilarium Pictauienſem Epiſcopum calumnioſe æque ac audacter inſultet? Porro res Damaſi & Vrſicini publicis iudiciis ſæpe diſcuſſæ ac ventilatæ, adeo exploratæ ſunt redditæ atq; perſpicuæ, vt Imperatores ipſi ſæpius ad Vrbis Præfectos pro Damaſo aduerſus Vrſicinum eiuſque gregarios reperiantur

riantur

riantur dediſſe reſcripta, quę ſuis locis ſecundum tempus, quo ſcripta ſunt, ſigillatim reddemus inferius.

XV. REPELLVNTVR MENDACIA IN DAMASVM ACERVATA.

Sed illud in primis eſt redarguendum mendacium, quo dicunt, primitus Vrſicinum, ac ſubinde Damaſum poſt dies ſeptem eſſe creatum Romanum Pontificem, occupaſſeque baſilicam Lateranenſem, atque inde impetum feciſſe in Baſilicam Iulii. Nam his manifeſte aduerſatur S. Hieronymus, quem hiſce ipſis temporibus Romæ fuiſſe monſtrabimus. Ipſe enim in Chronico contrarium penitus aſtruit, dum ſic ait: *Damaſus trigeſimus quintus Romanæ Eccleſiæ ordinatur Epiſcopus. Poſt multum temporis ſpatium* (vel vt alii legunt) *poſt non multū temporis ſpatium, Vrſicinus* * *à quibuſdam Epiſcopis conſtitutus, Sicininum cum inuadit: à quo, Damaſianæ partis populo confluente, crudeliſſimæ interfectiones diuerſi ſexus perpetratæ.* Affirmat hoc ipſum Ruffinus *a*, qui etſi forte Romæ non erat, res tamen ſui temporis vulgatas vbique conſcripſit. Sed mox hic eiuſdem Ruffini de oborto ſchiſmate integram ipſam ſinceramque narrationem ſubiiciemus.

* Vrſinus.

a Ruff. lib. 1. cap. 10.

XVI. ALIÆ CALVMNIÆ MARCELLINI IN DAMASVM.

Verum & eo quoque impudentiæ adactus eſt ipſe ab Eccleſia & à Deo diuiſus, efferatus ſchiſmaticus Marcellinus, vt arguens Damaſum, affirmet fuiſſe ſæuiſſimum hominem, in eumq; tot cædium immaniter patratarum culpam reiiciat: ab ipſo enim concitatos eſſe milites ait in ſectatores Vrſicini. At vt hæc omnia apertius refellantur, in primis quæ ſcripta ſunt eo argumento à Ruffino, hæc deſcribamus: *Damaſus*, inquit, *poſt Liberium per ſucceſſionem ſacerdotium in vrbe Romana ſuſceperat. Quem prælatum ſibi non ferens Vrſicinus* * *quidam eiuſdem Eccleſiæ diaconus, in tantum furoris erupit, vt perſuaſo quodam ſatis imperito & agreſti Epiſcopo collecta turbulentorum & ſeditioſorum hominum manu, in baſilica, quæ Sicinini appellatur, Epiſcopum ſe fieri extorqueret, legibus & ordine & traditione peruerſo. Quo ex facto tanta ſeditio, immo vero tanta bella coorta ſunt, alterutrum defendentibus populis, vt replerentur humano ſanguine orationum loca. Quæ res factione Maximi* * *Præfecti, ſæui hominis, ad inuidiam boni & innocentis verſa eſt Sacerdotis: ita vt cauſa clericorum vſque ad tormenta duceretur. Sed aſſertor innocentiæ Deus affuit, & in caput eorum, qui intenderant dolum, pœna conuerſa eſt.* hæc Ruffinus: eadem quoque Græci habent, nempe Socrates *b*, Sozomenus *c*, Nicephorus *d*, & alii. Quinam autem fuerit rudis ille & agreſtis Epiſcopus, qui auſus eſt Vrſicino manus imponere, Marcellinus in libello, quem ſcripſit, expreſſe nominat, aitq; fuiſſe Paulum Epiſcopum Tiburtinum, quo quidem vno argumento, etſi reliqui deeſſent pro cauſa Damaſi defenſiones, ſatis ſuperq; declaratur, Vrſicinum fuiſſe ſchiſmaticum: cum ex his, quæ ex S. Auguſtino & aliis ſuperius dicta ſunt, liquido conſtet, non alterius Epiſcopi, quam Oſtienſis fuiſſe, manus imponere ſuper electum Romanum Pontificem.

* Vrſinus.

* Maximini.

b Socra. lib. 4. c. 24.
c Sozo. li. 6. c. 23.
d Niceph. li. 11. c. 30.

XVII. MAXIMINI SÆVITIA REDVNDAT IN DAMASVM.

Quod autem ſpectat ad Maximum, ſeu potius Maximinum (ſic enim eum nominat Ammianus) cuius ſæuitiā redundaſſe in inuidiam & odium Damaſi Papæ, Ruffinus & alii citati nuper auctores teſtantur: fuiſſe quidem ipſum, cum Vicariam præfecturam, & Annonariam, ac poſtea Prætoriam adminiſtraret, truculentum ciuium Romanorum carnificē ad omne immanitatis genus exercendum egregie comparatum, pluribus idem Ammianus *e* teſtatur; qui & eius in ciues Romanos diras recenſet carnificinas. Porro ea, quæ in Vrſicini ſectatores viſus eſt iſte acerbius perpetraſſe, in Damaſi inuidiam, cuius defenſionis cauſa ille militum gladios cruentaſſet, obtrectantes ſchiſmatici conuerterunt: adeo vt ea de re nunquam deſiuerint etiam poſt obitū Valentiniani apud Theodoſium queritari iidem Marcellinus & Fauſtinus. Porro Damaſi incredibilis animi manſuetudinis locuples teſtis eſt S. Hieronymus, qui tunc agens in Vrbe erudiebatur rhetoricis diſciplinis. ipſe enim cum ad Innocentium amicum ſcribens, de muliere ſepties icta hiſtoriam enarraſſet, in fine hæc de Damaſo habet *f*: *Romanum Epiſcopum iam pene factionis laqueis irretitum & viciſſe aduerſarios, & non nocuiſſe ſuperatis.* Quid amplius? S. Ambroſius & ipſe Romanus, & Romæ adhuc in paterna domo cum Marcellina ſorore ac fratre Satyro agens, ſcribens poſtea alia occaſione ad Valentinianum iuniorem Imperatorem, cum de Damaſo Papa obiter incideret mentio, ſic ait *g*: *Damaſus Romanæ Eccleſiæ ſacerdos iudicio Dei electus.* ita ipſe.

e Ammia. lib. 28.

f Hierony. epiſt. 49.

g Ambroſ. epiſt. 30.

XVIII. DAMASVS ACCVSATVR ADVLTERII.

Cæterum quod eius legitima ordinatio nulla poſſet inuidentium hoſtium labefactari calumnia, eademque nota eſſet & magiſtratibus & Imperatori: ſchiſmatici ad falſas eaſdemque turpiſſimas accuſationes conuerſi ſunt, vt litteræ Valentiniani Auguſti inferius ſuo loco recitandæ declarant. Adulterii enim ſanctiſſimum ac puriſſimum virum accuſarunt, quem S. Hieronymus *h* virginem Eccleſiæque virginis doctorem appellat ad Pammachium ſcribens, eiuſque mores eximios Græci *i* pariter prædicant. Sed de his alias in eius obitu. Hæc quidem nos de legitima Damaſi electione; eiuſque morum integritate haud otioſe voluimus ex certis ac probatis teſtibus inculcaſſe, ipſoque eiuſdem Pontificatus ingreſſu lectori ob oculos poſuiſſe; quod ſciamus, leuiſſimos quoſdam, nulla rerum habita diligentiori perueſtigatione, vna lectione libelli Marcellini ſchiſmatici, Damaſi hoſtis implacabilis, imprudenter nimis ac potius ſtolide primas detuliſſe Vrſicino, quem non ſolum fuiſſe tradunt verum legitimumque Romanum Pontificem, ſed & moribus plane ſanctiſſimum: neque erubuerunt poſt tot ſæcula, hominem in publico ſanctorum Patrum conſeſſu damnatum, legibus Imperatoris ſæpe proſcriptum, Catholicis omnibus vt monſtrum oſtentui habitum, adeo imprudenter ac temere commendare; condemnare vero ſunt auſi Sanct. Damaſum à ſacro Concilio probatum, reſcriptis Imperatoriis ab oppreſſoribus vindicatum, antiquorum omnium præconio laudatum, toti orbi Catholico communicatione coniunctum, vitæque moribus inſignem atq; perſpicuum, miraculis etiam illuſtratum, ac denique vniuerſæ Catholicæ conſenſu Eccleſiæ à tempore obitus in hanc diem anniuerſaria memoria celebratum. Sed iam ad rei geſtæ hiſtoriam reuertamur.

h Hiero. ep. 50.
i Theod. li. 5. c. 2.
Socra. l. 4. cap. 27.
Sozo. lib. 6. c. 28.
Niceph. l. 11. c. 20.

XIX. PLEBS INCITATA FALSA SPE MARTYRII.

Vt autem furens plebecula adeo animata, libens volenſque in militum gladios ſe ab illis trucidandam timoris expers immitteret: ſchiſmaticorum tuba illo furoris adegit, qua velut claſſico clangebant ac clamitabant, tempus eſſe martyrii, nec timendos eos, qui corpus occiderent: Quibus illa incauta decepta, eo auidius ruebat in cædem, quo ex ſuis alios ſe ad martyrii coronam præceſſiſſe putabat, damnum exiſtimans, ad cœleſtia prœmia ab aliis anteuerti. Id quidem ex ipſo ſchiſmaticorum libello Marcellini atque Fauſtini colligitur, quem antiquitus ſcriptum Vaticana bibliotheca nobis exhibuit. Quo modo autem iidem ſchiſmatici ſæpe mulctati, ab Vrbe pulſi, atque iterum impertita venia ab Imperatore reſtituti, ac poſtea denuo, tumultuantes longius fuerint ablegati, dicemus ſuis locis inferius, annis, vt ſunt geſta, ſequentibus: haud enim fuit iſtiuſmodi vnius anni negotium, ſed decem & octo annis, quoad vixit Damaſus, nunquam deſtitit pertinacia ſchiſmaticorum, quantum ipſis licuit, eundem ſanctum Pontificem grauiter exagitare. Reperitur in antiquis inſcriptionibus Damaſus pro vnione ſanctæ Eccleſiæ nuncupaſſe vota Martyribus, quę & perſoluit, vbi Romanus Clerus, relicto ſchiſmatico Vrſicino, Damaſo coniunctus eſt. extat de his vetus *k* inſcriptio iſtis verbis:

k Antiq. Inſcrip. in Appen. pag. 1171. nu. 3.

S. DAMASVS VOTVM SOLVIT SS. MARTYRIBVS.

Sanctorum quicumq; legis venerare ſepulcrum
Nomina nec numerum potuit retinere vetuſtas
Ornauit Damaſus tumulum cognoſcite rector
Pro reditu cleri Chriſto præſtante triumphans
Martyribus ſanctis reddit ſua vota ſacerdos.

Sed & quod ſequitur epigramma, *l* ad hoc ipſum ſpectare videtur, cum & furens populus ſecutus Vrſicinum, proiectis armis, eſt conuerſus ad Damaſum: quod de Damaſo non tamen à Damaſo videri poteſt eſſe conſcriptum:

l Ead. pag. num. 6

Militiæ nomen dederant almumq; gerebant
Officium pariter ſpectantes iuſſa tyranni

Præceptis

Præceptis pulſante metu ſeruire parati.
Mira fides rerum ſubito poſuere furorem.
Conuerſi fugiunt Ducis impia caſtra relinquunt.
Proijciunt clypeos faleras & tela cruenta.
Confeſſi gaudent Chriſti portare triumphos.
Credite per Damaſum poſſit quid gloria Chriſti.

Iam vero quæ huius anni reliqua ſunt, ordine proſequamur.

XX. GRATIANVS AVGVSTVS. a Socr. l.4. c.10.

Hoc eodem anno, iiſdem Coſſ. Lupicino atque Iouino, 9. Kalend. Septemb. Gratianum Valentiniani filium à patre creatum eſſe non modo Cæſarem, ſed & Auguſtum, Socrates a tradit. Sed cum conſtet ex reſcriptorum titulis ſuperius recitatis, datiſq; menſibus Aprilis ac Maii, inter Imperatores legum latores nominati quoq; Gratianum plane patet huius anni ferme principio eam ſummam dignitatem ipſi collatam eſſe: feciſſe id tamē ipſum Valentinianum, poſtquam crebris pulſatus febribus vix ex inſperato conualuiſſet, Ammianus b affirmat, qui Gratianum fuiſſe ætate adulto proximum ait, imo iam adultum fuiſſe, Valentinianus ea oratione, quam tunc habuit coram exercitu, palam teſtatus eſt.

b Ammia. l.27.

XXI. EXQVISITA CRVDELITAS IMPERATORIS.

His proxime ſubdit idem Ammianus de quibuſdam iniuſte iuſſu Imperatoris à magiſtratu necatis, & à Chriſtianis (vt ait) inſtar martyrum cultis: *Eminuit,* inquit, *per id tempus inter alias humilium neces mors Dioclis ex Comite largitionum Illyrici, quem ob delicta leuia flammis iuſſit exuri, & Diodori ex Agente in rebus, triumque apparitorum poteſtatis vicariæ per Italiam ob id vexatorum atrociter, quod apud eum queſtus eſt Comes, Diodorum quidem aduerſus ſe ciuiliter imploraſſe iuris auxilium, officiales vero iuſſu Iudicis auſos monere proficiſcentem, vt reſponderet ex lege.*

Quorum memoriam apud Mediolanum colentes nunc vſque Chriſtiani, locum, vbi ſepulti ſunt, Ad innocentes appellāt. Dein cum in negotio Maxentij cuiuſdam Pannonij ab executione à Iudice recte maturari præcepta, trium oppidorum ordines mactari iuſſiſſet, interpellauit Eupraxius tunc Quæſtor: & parcius, inquit, agito piiſſime Principum: hos enim, quos interfici tanquam noxios iubes, vt martyres, id eſt, diuinitati acceptos colit religio Chriſtiana. hactenus Ammianus. At parum tutum eſt, externo homini res noſtras ſcribenti fidem haud dubiam in omnibus adhibere. Nulla enim in Mediolanenſi Eccleſia tradita poſteris memoria extat, vt iniuſte hi ab Imperatore damnati, fuerint inter martyres recenſiti.

XXII. c Ammian. lib.27.

De ſæuitia rurſus Imperatoris hęc paulo ſuperius Ammianus c: *Et quanquam Valentinianus, homo propalam ferus, inter imperandi exordia, vt aſperitatis opinionem molliret, impetus truces retinere nonnunquam in poteſtate animi nitebatur: ſerpens tamen vitium & dilatatum aliquandiu licentius erupit, ad perniciem plurimorum: quod auxit ira acerbius efferueſcens.* Cum enim præſeferret prauorum motum correctorem, eius quoque miniſtri ſæpe, omni æquitate poſthabita, ad ſummam ſeueritatem iura ſæuire permiſerunt. Nam præter eos, quos gladius vindex magiæ reos, eius criminis leuiter ſuſpectos, ab Ammiano recenſitos abſtulit, incredibilibus etiam quæſtionibus & cædibus exagitati ſunt illi, quos adulterii vel ſtupri cauſa apparitores Præſidum inſcripſerūt: nec quidem viles tātum perſonæ, ſed nobiles, nec in prouinciis ſolum, ſed Romæ: quod idem Ammianus d deplorat, cum ait: *Nec minus fœminæ quoque calamitatum participes fuere ſimilium: Nam ex hoc quoque ſexu peremptæ ſunt virgines aliæ, complures adulteriorum flagitiis obnoxiæ, vel ſtuprorum, inter quas notiores fuere Claritas & Flauiana, &c.* ſubdit poſtea de Ruffina adulterii rea, Heſychia matrona, Fauſiana, & Aneſia, eadem ex cauſa Romæ morte mulctatis, vel ſpontanea nece peremptis.

SEVERVM IVDICIVM ADVERSVS ADVLTEROS. d Ammia. lib.28.

XXIII. VERCELLENSIS MVLIER INNOCENS ACCVSATA ADVLTERII. e Hiero. ep. 49.

At ſuperauit omnes hos caſus ſæuitia illa aduerſus Chriſtianam fœminam Vercellenſem exhibita, cum poſtulata eſſet rea, ſed innocens, criminis adulterii. Rem geſtam perpetua dignam memoria luculento ſtylo S. Hieronymus e proſecutus eſt eadem epiſtola ad Innocentium, in qua de Damaſi victoria aduerſus ſchiſmaticos agit: vt appareat hæc ipſa eodem ferme tempore contigiſſe. Rem ergo ſic aggreditur:

Igitur Vercellæ Ligurum ciuitas haud procul à radicibus Alpium ſita, olim potens, nunc raro eſt habitatore ſemiruta. Hanc cum ex more Conſularis inuiſeret, oblatam ſibi quandam mulierculam vna cum adultero (nam hoc crimen maritus impegerat) pœnali carceris horrore circumdedit. Neq; multo poſt cum liuidas carnes vngula cruenta pulſaret, & ſulcatis lateribus dolor quæreret veritatem: infeliciſſimus iuuenum, volens compendio mortis longos cruciatus vitare, dum in ſuum mentitur ſanguinem, accuſauit alienum, ſoluſque omnium miſer merito iuſſus eſt percuti, quia non reliquit innoxiæ, vnde poſſet negare.

ADOLESCENS INNOCENS CEDIT TORMENTIS.

At vero mulier, ſexu fortior ſuo, cum equuleus corpus extenderet, & ſordidas fœtore carceris manus poſt tergum vincula cohiberent oculis, quos tantum terror alligare non poterat, ſuſpexit ad cœlum, & volutis per ora lacrymis: Tu, inquit, teſtis es, Domine Ieſu, cui occultum nihil eſt, qui es ſcrutator renis f & cordis, non ideo me negare velle, ne peream; ſed ideo mentiri nolle, ne peccem. At tu miſer homo ſi interire feſtinas, cur duos interimis innocentes? Equidem & ipſa cupio mori, cupio inuiſum hoc corpus exuere, ſed non quaſi adulteræ: præſto iugulum, micantem intrepida excipio mucronem, innocentiam tamen mecum feram. Non moritur, quiſquis victurus occiditur.

XXIV. f Pſal.7.

XXV. TORQVETVR DIRE INNOCENS FOEMINA.

Igitur Conſularis paſtis cruore luminibus, vt fera quæ guſtatum ſemel ſanguinem ſemper ſitit, duplicari tormenta iubet, & ſæuum dentibus frendens, ſimilem carnifici minatus eſt pœnam, niſi confiteretur ſexus infirmior, quod non poterat robur virile reticere. Succurre, Domine Ieſu: ad vnum hominem tuum complura ſunt inuenta ſupplicia. Crines ligantur ad ſtipitem: & toto corpore ad equuleum fortius alligato, vicinus pedibus ignis apponitur, vtrumque latus carnifex fodit, nec papillis dantur induciæ. Immota mulier manet, & à dolore corporis ſpiritu ſeparato, dum conſcientia bono fruitur, vetuit circa ſe ſæuire tormenta. Iudex crudelis quaſi ſuperatus attollitur: illa Deum deprecatur. Soluuntur membra compagibus: illa oculos ad cœlum tendit. Quaſi de communi ſcelere alius confitetur: illa pro confitente negat, & periclitans ipſa alium vindicat periclitantem. Vna interim vox eſt: Cæde, vre, lacera: Non feci. Si dictis tollitur fides: veniet dies, quæ hoc crimen diligenter diſcutiat: habeo Iudicem meum.

XXVI.

Iam laſſus tortor ſuſpirabat in gemitum, nec erat nouo vulneri locus. Iam victa ſæuitia corpus, quod laniarat, horrebat. Extemplo ira percitus Conſularis: Quid miramini, inquit, circumſtantes, ſi torqueri mulier mauult quam perire? Adulterium certe ſine duobus committi non potuit: & eſſe credibilius reor, noxiam ream negare de ſcelere, quam innocentem iuuenem confiteri. Pari igitur prolata in vtrumque ſententia damnatos carnifex trahit. Totus ad ſpectaculum populus effunditur, vt prorſus quaſi migrare ciuitas putaretur: ſtipatis proruens portis turba denſatur. Et quidem miſerrimi iuuenis ad primum ſtatim ictum amputatur gladio caput, truncumque in ſuo ſanguine volutatur cadauer. Poſtquam vero ad fœminam ventum eſt, & flexis in terram poplitibus, ſuper trementem ceruicem micans eleuatus eſt gladius, & exertam carnifex dexteram totis viribus concitauit; ad primum corporis tactum ſtetit mucro lethalis, & leuiter perſtringens cutem, raſura modica ſanguinem aſperſit.

ADOLESCENS CAPITE PLECTITVR, FOEMINA FRVSTRA PERCVTITVR.

Imbellem manum percuſſor expauit; & victam dexteram, gladio marceſcente, miratus, in ſecundos impetus torquet: languidus rurſus in fœminam mucro dilabitur, & quaſi ferrum eam timeret attingere, circa ceruicem torpet innoxium. itaque furens & anhelās lictor, paludamento in ceruicem retorto, dum totas expedit vires, fibulam, quæ chlamydis mordebat oras, in humum excuſſit, ignaruſq; rei enſem librabat in vulnus.

XXVII. INSVLTAT CARNIFICI INNOCENS FOEMINA.

En tibi, ait mulier, ex humero aureum ruit: collige multo quæſitum labore, ne pereat. Proh, rogo, quæ eſt iſta ſecuritas! Impendentem non timet mortem: lætatur percuſſa: carnifex pallet: oculi gladium non videntes fibulam vident: & ne parum eſſet, quod non formidabat interitum, præſtat beneficium ſæuienti. Iam igitur & tertius ictus ſacramentum fruſtrauerat Trinitatis: iam ſpiculator exterritus, & non credens ferro mucronem aptabat in iugulum, vt qui ſecare non poterat, ſaltem premente manu, corpori conderetur. O omnibus res inaudita ſeculis! Ad capulum gladius reflectitur, & velut dominum ſuum victus aſpiciens, confeſſus eſt, ſe ferire non poſſe. Huc huc mihi trium exempla puerorum, qui inter frigidos flammarum globos hymnos g edidere pro fletibus, circa quorum ſaraballa ſanctamq; cæſariem innoxium luſit incendium. Huc beati Danielis h reuocetur hiſtoria, iuxta quem adulantibus caudis prædam ſuam leonum ora timuerunt. Nūc Suſanna nobilis fide omniū

g Dan.3.
h Dan.13. 14.

ſubeat mentibus, quæ iniquo damnata iudicio, Spiritu S. puerum replente, ſaluata eſt. Ecce non diſpar in vtraque miſericordia Domini. Illa liberata per Iudicem, ne iret ad gladium: hæc à Iudice damnata, abſoluta per gladium eſt.

XXVIII. POPVLVS PRO INNOCENTE FOEMINA INSVRGIT.

Tandem ergo ad fœminam vindicandam populus armatur: omnis ætas, omnis ſexus carnificem fugat, & cœtu in circulum coeunte exclamat. Non credit pene vnusquiſq; quod videt. Turbatur talí nuntio vrbs propinqua & tota lictorum turma glomeratur. E quib. medius, ad quem damnatorum cura pertinebat, erumpens, & caniciem immundam perfuſo puluere turpans. Quem meum, inquit, ô ciues petitis: caput meũ illi vicarium datis? Si miſericordes, ſi clementes eſtis, ſi vultis ſeruare damnatam: innocens certe perire non debeo. Quo fletu vulgi concuſſus eſt animus, mæſtusq; ſe per omnes torpor inſinuat: & mirum in modum voluntate mutata, cum pietatis fuiſſet quod defenderant, pietatis viſum eſt genus, vt paterentur occidi. Nouus igitur enſis, nouus percuſſor apponitur. Stat victima, Chriſto tantum fauente munita; ſemel percuſſa concutitur; iterum repetita quaſſatur; tertio vulnerata proſternitur. O diuinæ potentiæ ſublimanda maieſtas! quæ prius fuerat quarto percuſſa, nec læſa ideo poſt paululum viſa eſt mori, ne pro ea periret innoxius.

XXIX. CLERICI FVNVS CVRANT EX MORE.

Clerici, quibus id officij erat, cruentum linteo cadauer inuoluunt, & foſſam humum lapidibus conſtruentes, ex more tumulum parãt. Feſtinato Sol curſu occaſum petit, & miſericordia Domini celeriori curſu natura nox aduenit. Subito fœmina palpitat pectus, & oculis quærentibus lumen; corpus animatur ad vitam. Iam ſpirat, iam videt, iam ſubleuatur & loquitur: iam in illam poteſt vocem erumpere:

a Pſal. 117. Dominus a auxiliator meus, non timebo quid faciat mihi homo. Anus interim quædam, quæ Eccleſiæ ſuſtentabatur opibus, debitum cœlo ſpiritum reddidit: & quaſi de induſtria, ordine currente rerum, vicarium tumulo corpus operitur. Dubia adhuc luce, in lictore diabolus occurrit, quærit cadauer occiſæ, ſepulchrum ſibi monſtrari petit: viuere putat, quam mori potuiſſe miratur. Recens à clericis ceſpes oſtenditur, & dudum ſuperiniecta humus cum his vocibus ingeritur flagitanti: Erue ſcilicet oſſa iam condita: infer nouum ſepulchro bellum; & ſi hoc parum eſt, auibus ferisq; lanianda membra diſcerpe. Septies percuſſa debet aliquid plus morte perpeti.

XXX. CVRATVR SEPTIES ICTA MVLIER.

Tali ergo inuidia carnifice confuſo, clam domi mulier refocillatur. Et ne forte creber medici ad eccleſiam commeatus ſuſpicionis panderet viam; cum quibuſdam virginibus ad ſecretiorem villulam, ſecto crine, tranſmittitur. Ibi paulatim, virili habitu veſte mutata, in cicatricem vulnus obducitur. Et * vere: Ius ſummum, ſumma malitia. poſt tanta miracula adhuc ſæuiunt leges. En, quo me geſtorum ordo pertraxit. hactenus S. Hieronymus, plane deteſtans ſeueriſſimi Principis per miniſtros crudeliores ſæuientem nimium in perſequendis delictis ardorem, quo innocentes quoque interdum puniri cõtingeret. Alumna hæc erat fœmina Sanct. Euſebii eius ciuitatis Epiſcopi: quam ad tantam cum innocentia iunctam conſtantiam S. Præſul cum verbis, tum etiam vitæ exemplo firmiter informarat.

* Domini

XXXI.

Hæc omnia cum reſciſſet S. Damaſus Romanæ Eccleſiæ Pontifex, admonitus, puto, à clericis ipſius Vercellenſis Eccleſiæ, ſolicito ſtudio pro impetranda fœminæ ſalute apud Imperatorem ſeueriſſimum egit. Teſtatur id quidem ipſe Hieronymus in fine eiuſdem epiſtolæ, vbi reddito certiore Innocentio, ad quem ſcribit, de rebus Mediolani geſtis ab Euagrio aduerſus Auxentium, de Damaſo hæc mox ſubdit: Romanum Epiſcopum iam pene factionis laqueis irretitum & viciſſe aduerſarios, & non nocuiſſe ſuperatis.

b Virg. 4. Georg. Verum b hæc ipſe quidem ſpatiis diſcluſus iniquis
Prætereo, & aliis poſt me memoranda relinquo.

præſentis tantum rei fine contentus ſum: Imperatorem de induſtria adit, precibus fatigat, merito lenit, ſolicitudine promeretur, vt reddıtam vitæ redderet libertati. hactenus Hieronymus de Damaſo & muliere ad Innocentium, quem illum ipſum eſſe putamus eiuſdem Hieronymi perneceſſarium, in peregrinatione comitem, & in eremo Syriæ contubernalem, vbi & deplorauit extinctum, cum ad Ruffinum ſic de ipſo poſtea ſcripſit c: Innocentium partem animæ meæ repentinus febrium ardor abſtraxit. at de his modo ſatis: iam vero ad reliquas anni huius res geſtas orationem conuertamus.

c Hieron. ep. 41.

XXXII. PLAGA GRANDINIS.

Quod autem ſpectat ad res Orientales: hoc anno pariter, iiſdemque Coſſ. (inquit Socrates d:) grando magnitudine inuſitata, lapidibus ſimilis, Conſtantinopoli decidit. Eſt quidem multis in ore, illam grandinem, Deo irato, quod multi ſacerdotes, qui cum Eudoxio communicare recuſauerant, eſſent ab Imperatore relegati, dilapſam fuiſſe. hæc ipſe. Complures quoque homines eadem grãdine necatos eſſe, S. Hieronymus in Chronico hoc ipſo anno quarto horum Imperatorum affirmat. Equidem Valentis temporibus diuerſis cladibus ſæpe afflictatus eſt Oriens: nam præter maris eruptionem, & terræ motus ingentes, quos diximus, alii pariter ſubſecuti ſunt vehementes tremores terræ, famesque dira prouincias ſæpe vexauit: nec Conſtantinopolis tantum, ſed aliæ quoque prouinciæ eadem affectæ ſunt clade, vt Cappadocia: cuius rei teſtis eſt celebris illa oratio, De plaga grandinis, inſcripta, dictaque coram patre mœrente à Gregorio Nazianzi: etenim his propemodum diebus, reuerſus ex eremo, prædicationis munus, paſtoralemque functionem nomine patris obiuit: quo etiam ſenſu paſtorem ſe & paſtorem principem nominat, non ita tamen quod fuerit Epiſcopus Nazianzenus, vel Saſimorum, ſed quod (vt dictum eſt) apud parentem ſenem manere paſtoris fungeretur, principemque locum in populo publice docendo teneret, ob id, inquam, ibi ait. Hunc populum mihi componе (parentem alloquitur) mihi ſcilicet alumno diſciplinæ tuæ, deinde paſtori, nunc autem principi quoque paſtori. licet Niceta hæc referat ad tempus poſtquam Saſimorum eſt creatus Epiſcopus. Quod autem Socrates ait, creditum, ex proſcriptione Epiſcoporum, vlciſcente Deo, immiſſam plagam grandinis, inficias nemo ierit, ab anno ſuperiori (vt vidimus) cœptam eſſe Arianorum ſub Valente perſecutionem, eamque latioribus in annos ſingulos incrementis auctam: verum ipſam Catholicorum Epiſcoporum proſcriptionem nonniſi poſt annum ſequentem inchoatam eſſe, ſuo loco apertius innoteſcet.

d Socr. li. 4. c. 10.

XXXIII.

At non plaga tantum grandinis hiſce temporibus cõplures Orientis regiones dire vexauit, ſed quæ ſecuta eſt fames ingens, tum alios, tum præcipue Cappadoces magnopere exagitauit. Cum Cæſareæ Cappadociæ S. Baſilii adhuc presbyteri, ſed poſt Epiſcopum primi, enituit in alendis pauperibus magna ſolicitudo charitati cõiuncta: de qua hæc Gregorius Nazianzenus e: Fames graſſabatur, & quidem poſt hominum memoriam atrociſſima: languebat ciuitas, nec ex vllo loco auxilium afferebatur, nec vlla calamitatis medicina. Nam maritimæ quidem vrbes eiuſmodi rerum penuriam facile ſufferunt, dantes nimirum ea, quibus affluunt, ac viciſſim ea, quibus carent, à mari accipientes. At nos, qui procul à mari degimus, nec ex iis rebus, quibus abundamus, vtilitatem vllam capimus; nec ea, quibus egemus, vlla arte comparare poſſumus; vt qui nec ea, quæ habemus, exſportare, nec ea, quibus caremus, importare queamus. Sed in huiuſmodi malis nihil grauius atque acerbius, quam crudelitas, cupiditasq; inexplebilis eorum, qui rei frumentariæ copia circumfluunt. Obſeruant enim temporum difficultates, atq; ex annonæ penuria lucrum captant, & ex aliorum calamitatibus meſſem faciũt: nec illud audientes; enim, f qui pauperis commiſeretur, Deo fœnori dare: nec rurſum illud; enim, g qui frumentum abſcondit plebi, execrabilem eſſe, &c. At quid tunc Baſilius? Subdit Gregorius h: Pauit omnes: Et quonam pacto? Audi.

e Gr. Naz. ora. in laud. Baſil.
f Prou. 19.
g Eccl. 29.
h Gr. Naz. ibid.

XXXIV.

Apertis enim oratione ſua & cohortatione locupletum horreis, facit, quod eſt in Scriptura i: Cibum eſurientibus frangit, panibuſque pauperes ſatiat, alitque eos in fame, atque eſurientes animas implet bonis. Quo tandem modo? neque enim ad laudis cumulum hoc parui momenti eſt. Nam cum eos, quos fames vulnerauerat, in vnum coegiſſet, nonnullos etiam ſpiritum ægre trahentes, viros, fœminas, puerulos, ſenes, omnem ætatem commiſeratione dignam: omnia ciborum genera, quibus fames depelli ſolet, corrogans, atque ollas pulmentariorum, ſalſique noſtratis opſonij, atque ad leuandam famem pauperum accommodati, plenas proponens: ac deinde Chriſti, qui linteo præcinctus diſcipulorum pedes nequaquam lauare grauabatur k, miniſterium imitans, ſimulque puerorum ſiue conſeruorum ſuorum ad eam rem opera vtens, corpora pauperum animasq; curabat, honorem cum neceſſario alimento connectens, ac dolorem eorum vtrinque leniens. Talis erat nouus noſter procurator & ſecundus Ioſeph, &c. hucuſque verba Gregorii. Addit vero

i Iſa. 58.
k Ioan. 13.

germa-

germanus eiuſdem Baſilii Gregorius a Nyſſenus; tum etiam ſanctum Baſilium patrimonium ipſum in pauperes erogaſſe; *Cum*, inquit, *fames aliquando grauis & ſæua tam ipſam vrbem, in qua habitabat, quam omnem vrbi ſubditam regionem affligeret: venditis ſuis prædiis & poſſeſſionibus, atque pecuniis in alimenta conuerſis; cum etiam rarum eſſet, vt illi, qui valde ſibi prouidiſſent & instructi eſſent, ea, quæ ad menſam & victum pertinent, ſibi conficere & ſuppeditare poſſent: ille per omne tempus famis, cum eos, qui vndique confluerent, tum iuuentutem totius vrbanæ plebis alere perſeuerauit, adeo vt etiam Iudæorum liberos huius benignitatis & liberalitatis ex æquo participes faceret. Nihil enim prorſus intereſt, vtrum per vas olearum quis, an per aliam aliquam materiam & occaſionem diuinum mandatum exequatur.* hæc Nyſſenus. atque de his hactenus: ſequentis iam anni res aggrediamur.

a Gr. Nyſſ. or. in laud. Baſil.

IESV CHRISTI
Annus 368.

DAMASI PAP. Annus 2. — VALENTINIANI VALENTIS IMP. 5.

I. PRÆFECTVRA PRÆTEXTATI. ANNVS ſequitur Chriſti trecenteſimus ſexageſimus octauus, adſcriptus publicis Faſtorum indicibus Conſulatu ſecundo duorum Auguſtorum Valentiniani atq; Valentis, quo in Vrbana præfectura ſubrogatur Romæ Prætextatus, de quo ſic Ammianus b: *Hæc inter Prætextatus præfecturam Vrbis ſublimius curans, per integritatis multiplices actus & probitatis, quibus ab adoleſcentia rudimentis inclaruit, adeptus eſt id, quod raro contingit, vt cum timeretur, amorem non perderet ciuium, minus firmari ſolitum erga Iudices formidatos. Cuius auctoritate, iuſtiq; veritatis ſuffragiis, tumultu lenito, quem Chriſtianorum iurgia concitauerant, pulſoq; * Vrſicino, alta quies pari iam propoſito ciuium Romanorum aptiſſima adoleſcebat, gloria clari Rectoris complura & vtilia diſponentis.* hæc Ammianus de Prætextato Vrbis præfectura hoc ipſo anno poſt Viuentium inſignito; quod & complura ad ipſum, iiſdem huius anni Conſulibus, Imperatorum reſcripta exploratum reddunt.

b Ammian. lib. 27.
* Vrſino

II. De expulſione vero Vrſicini ab Vrbe facta à Prætextato (vt ex Ammiano dictum eſt) mentio habetur in Valentiniani reſcripto ad eundem Prætextatum, quod extat cum aliis in peruetuſto codice Vaticano, in quo ſcriptæ ſunt epiſtolæ complurium Romanorum Pontificum: ita enim reſcriptum ſe habet de reſtitutione baſilicæ à ſchiſmaticis occupatæ.

RESCRIPTVM DE REDDENDA BASILICA DAMASO. *Impp. Prætextato. Diſſenſionis auctore ſublato, omnis cauſa diſcordiæ ſopienda eſt; ne aliqua remanente materia, nihil proſit è medio ſuſtuliſſe fomitem iurgiorum, Prætextate parens chariſſime. Quamobrem præcelſa ſublimitas tua, Defenſoris Eccleſiæ vrbis Romæ, ſiue Damaſi ſacræ legis Antiſtitis petitione perſpecta, quæ vna tantum Eccleſia ex Catholicæ religionis obſequio à diſſidentibus adhuc dicitur retentari: Quoniam pro publica ſecuritate metuendum eſt, ne aliquis hinc iterum tumultus oriatur (quandoquidem non parua ſit ſeparationis effigies, vt tale aliquid putetur occluſum Damaſo) eam iubebit aperiri: vt ſinguli vniuerſiq; cognoſcant, quo vnitas ſtudio colenda ſit, qua omnibus pace viuendum: cum eccleſiis reſtitutis plenißimam poſtulet congregationem vbiq; promiſſa concordia.* hæc de reddenda baſilica Valentinianus. De pellendis vero ab Vrbe ſociis Vrſicini, ad eundem quoque Prætextatum ſic ſcripſit.

III. RESCRIPTVM DE PELLENDIS AB VRBE SCHISMATICIS. *Ea nobis innata eſt moderatio, vt publicam diſciplinam ſine cuiuſquam calamitate munire cupiamus. Itaq; quoniam animarum aduerſarum occaſionibus non fauemus Vrſicini ſociis & miniſtris, quos præcelſa ſublimitas tua propter quietem Vrbis æternæ de medio putauit eſſe tollendos: Roma tantum, cuius tranquillitati ſtudemus, excepta, vbicumque voluerint abſque religionis iniuria (vt peregrinari potius, quam exulare videantur) proprio liceat iure verſari, Prætextate Parens chariſſime. Neque enim intereſt noſtra, quem habitationis eligant locum; dummodo incentiuis diſſenſionis ablatis, firma ſit rurſus in plebe concordia. Dat. pridie Idus * Iun. AA. II. Coſ.*

* Ian.

Indulſit & illud quoque poſtea Imperator, vt qui expulſi fuerant, in Vrbem reuocarentur, ita tamen, vt ſi quid tumultus cierent, mulctarentur grauiori ſupplicio, reſcriptum autem ſic ſe habet:

IV. * AVG. RESCRIPTVM DE INDVLGENTIA. *Abe * Prætextate chariſſime. Nobis licet iuſta videatur fuiſſe vindicta, quæ illic tumultuanter exercitam factionem ſedat, vbi maxime debet eſſe cõcordia, ſcilicet in eccleſia, vel ſede, vel cauſa, quarum rerum vtraque modeſtiam poſſidet & cultum: Tamen nos omnes, qui nuper propter illum tumultum deportatione damnati ſunt, & propria lenitate naturæ, & ipſius religionis ac legis contemplatione miſeramur, Prætextate chariſſime ac iucundiſſime. Cunctos igitur, qui ſunt eius ſortis & culpæ, præcelſa ſublimitas tua noſtri auctoritate iudicij liberabit. Hanc vero formam tenebit in poſterum, vt ſi idem priſtino ſtatui reſtituti aliquid ſpiritu iterum geſſerint inquieto, quo tranquillitas reformata turbetur: ſeueriſſima in eos ſententia proferatur. Nullam enim poſſunt veniam promereri, qui non deſinunt peccare poſt veniam.* hactenus indulgentia collata ſchiſmaticis ad Prætextatum. Quonam modo autem iidem ſchiſmatici, quod non haberent intra Vrbem baſilicam, nec communicare vellent cum Damaſo, extra mœnia in ſuburbiis conuentus agerent, ex quo meruerunt longius ab vrbe relegari, ſuo loco dicemus: quod enim ea ſub Olybrii præfectura ſequenti anno contigiſſe, certum appareat ex reſcriptis ab eodem Valentiniano ad Olybrium datis, in eum annum illa reiicimus.

V. CLADES MOGVNTINA. Hoc eodem anno ſub eadem præfectura Prætextati contigiſſe cladem Moguntiæ illatam ab Alemannis, Ammianus c teſtatur, cum ait: *Sub idem fere tempus, Valentiniano ad expeditionem caute (vt rebatur) profecto, Alemannus Ragalſrando nomine, diu præſtruens quod cogitabat, Moguntiacum præſidiis vacuum cum expeditis ad latrocinandum latenter irrepſit. Et quoniam caſu Chriſtiani ritus inuenit celebrari ſolemnitatem, impræpedite cuiuſq; modi fortunæ virilem & muliebrem, ſexum cum ſuppellectile non parua indefenſum abduxit.* hæc ipſe. Porro diuerſa hæc eſt ab illa clade, cuius S. Hieronymus d his verbis meminit, cum ad Ageruchiam ſcribens huius ſæculi funeſtos caſus commemorat, dicens: *Moguntiacum nobilis quondam ciuitas capta atque ſubuerſa eſt, & in eccleſia multa hominum millia trucidata.* de ea enim ſuo loco dicendum.

c Ammian. li. 27.
d Hier. ep. 11.

VI. TERRÆMOTVS IN ORIENTE. Sed & Oriens rurſus terræmotibus hoc anno in Aſia vexatus eſt, & non ſine dubio quodam prodigio Nicæa vrbs terræ tremore collapſa, in qua fides antea conſcripta atque probata mox ob dictam Arianorum perſecutionẽ, niſi Deus reliquiſſet ſemen, penitus videri potuiſſet extincta, ait enim Socrates e: *Anno proximo, Valentiniano & Valente ſecundum Coſſ. quinto Idus Octobris terræmotus in Bithynia factus Nicæam vrbem deturbauit.* Recenſet eandem cladem Hieronymus in Chronico hoc eodem anno quinto Imperatorum, traditque eam funditus euerſam. Sed ſubdit Socrates: *Iſte duodecimus annus fuit poſt ruinam Nicomediæ. Paulo poſt multæ partes Germæ vrbis Helleſponti altero terræmotu conquaſſatæ ceciderunt. Verum quamuis iſta hoc modo euenirent; nihilo magis tamen Eudoxij Epiſcopi Arianorum & Valentis Imperatoris animi ad pietatem & rectam de religione opinionem commoti fuerunt. Nam crudeliter in eos ſæuiendi, qui ab ipſis in fide diſſentiebant, nullam aliquando finem fecere. Iſti terræmotus videbantur tumultus in Eccleſia certa fuiſſe indicia. At quanquam complures ſacerdotes (vt dixi) erant in exilium eiecti; tamen Baſilius & Gregorius ſoli (quorum ille Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus fuit, hic Nazianzi vrbis obſcuræ & pertenuis Cæſareæ finitimæ) diuina prouidentia propter eximiam pietatem patriis ſedibus minime pulſi fuere.* hæc Socrates. at hoc ſane tempore neuter eorum erat Epiſcopus: quando autem ambo ad Epiſcopatus honorem fuerint euecti, inferius ſuo loco dicturi ſumus.

e Socr. li. 4. c. 10.

VII. CÆSARIVS FRATER GREGORII LIBERATVS. Quod vero ad Nicænum terræmotum ſpectat: occaſione Cæſarii fratris, qui ibi tunc degens magno miraculo diuina ope ſeruatus fuit, meminit illius Gregorius f Nazianzenus his verbis: *Iam vero quale miraculum cenſendum eſt, quod circa eum contigit, ipſius ſimul & parentum pietatis illuſtriſſimum præbens argumentum? In Bithynia verſabatur, imperium ab Imperatore haud poſtremum adminiſtrans. Quæſtoris ſiquidem munere fungebatur, ac theſaurorum curam gerebat. Hoc*

f Gre. Naz. or. in laud. Cæſarii.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN